פֿאר[illegible]ע [illegible]שיח

[illegible] צבי

[illegible]עלכער אין [illegible]עטערן [illegible]ען איזט

אים יאהר[illegible]ע

אָדער

אים יאהרע 1636 למה"נ.

[illegible] מערקווירדיגע וואהרע בעגעבענה[illegible]

Sabbati Zwi.

פּרייז בראשירט 10 קר.

98

בודאפעסט 1882.
[illegible]עתלאג פֿאן ר' מרדכי אפרים לעווים [illegible]

פֿאָרוואָרט.

אַם פֿרייטאַג אַבענדס אין דער דעאַמערונגסשטונדע, פֿערלעסט דער יודע דאַס האַרטע געוואַנד, וועלכעס איהן, מאַג ער רייך אָדער אַרם זיין, זעכס טאַגע לאַנג אים געשעפֿטליכען בעענגט אונד געדריקט, דען ער ליעהעט דיא געוועהנטע טבת קליידער אַן. ניכט נור דער קאָרפּער היללעט זיך אין בע־קוועמערעס געוואַנד, אויך דיא זעעלע, דאַס הערץ אונד דאַס געמיטה דעס יו־דען האַט איין בעקוועמערעס געוואַנד אַנגעלעגט. אַללע זאָרגען טיענען וויא וועג־געבלאָסען, זיא זינד גאַנץ אין דען היכטערגרונד געטרעטען. דער תלמוד בע־לייכנעט דיא איננער טבת רוהע דער זעעלע מיט ווענינגען, אַבער פֿיעל בעדיי־טענדען וואָרטען, אינדעם דערזעלבע זאַגט: אַם אייגאַנגע דעס טבת בעקאָממט דער יודע איינע (נשמה יתירה), וואָרונטער דיעזער פֿערשטעהט: אַן וואַכען־אונד ווערקטאַגען קאַן לוייסט דיא פֿאָן איהרעם קערקערמייסטער, דעם קאָר־פּער, איינגעשפּערטע זעעלע מיט דעאַזעלבען אין גלייכען טריט האַלטען, אַם טבת אַבער בעקאָממט דיעזע איינען אַלליאירטען פֿאָן אָבען, דאַהער זיא דען קאָרפּער בעזיעגט אונד אונטער געבעטען אונד געזענגען דאַס ערדענטרייבען פֿערלעסט, אין איהרע הייאַמטה, דען היממעל שטייגט. אום דיא ערדענזאָרגען צו פֿערגעססען. טרעטען וויר איין אין דיא זינאַגאָגען דער יודען, דאַ זעהען וויר פֿיעלע ליכטער ברעננען, אַללעס איזט אין טבת קליידער געקליידעט, אַללעס פֿרייעט זיך, אַללעס זינגט. לויט יובעלנד רופֿט אַללעס: אויף, אויף, אָ יינגלינג; איילע דער ברויט ענטגעגען! דען דער טבת איזט דער יודען ברויט. אונד וויא דער יינגלינג זיך זאָ וואָניג פֿרייעט, ווען דיא געליעבטע ברויט איינליעהט, זאָ פֿרייעט זיך דער יודע מיט דעם טבת. וויא דער יינגלינג אין געגענוואַרט דער בען ברויט אַללעס אום אונד נעבען זיך פֿערגיסט, זאָ דער יודע. אממע יודע. זעכס טאַגע לאַנג האַטטע ער מיט זאָרגען אַללערלייא אַרט וויא עקב מיט דעם ענגעל גערונגען. דער טבת לעסט איהן אַלס זיעגער הערפֿאָר־געהען אונד דער לאַהמען היפֿטע פֿערגעססען. אין יעדעם ליאַמער דער יודען איזט פֿיר דיא ברויט איין מאַהל בערייטעט, איין גראָטעס אָדער איין גערינ־אַבער מיאַמער איין אונגעוואָהנליכעס. אויך דיא ברויט, דער טבת, האַט יינען יעדען איהרער ברייטיגאַמע לוויא ווערטהפֿאָללע געשענקע, פֿיר יעדען לוויא ענגעל מיטגעבראַכט. דער איינע דעקט דען טיערל דער אַגענהייט לו, דער אַנדערע פֿערטלייערט דיא האַרטע לוקונפֿט. אונזיכט־ר בעגלייטען דיא ענגעל איינען יעדען איהרער ברייטיגאַמע, ביז דיא ברויט טיעד ניאַמט, ביז איהר לו עהרען ביים אויסגאַנגע דעס טבת בייא איינעם העללען פֿאַקעלליכטע רייכליך מיט וויין געגאָססען ווארדע. אין דעם הויזע דעס פֿראָממען פֿנדערהענדלערס מ ר ד כ י ל ב י [illegible] וווּרדע דער טבת אַללו־

וואָכענטליך, וויא ברויך, געפֿייערט. אויף דעם מיט ווייסען ליננען בעדעקטען טישע בראַננטען זיבען ליכטער, דענען איינע פֿיעלאַרמיגע לאַמפּע, וועלכע פֿאָן דער דעקע העראַבבליקטע נאַכהאַלל, דאַס מאַן זעהען קאָננטע, וויא צווייא בראָדע, וועלכע צום אַנדענקען דעס (מן), וועלכעס פֿרייטאַג אין דאָפּפּעלן פּאָר־ציאָנען געפֿאַללען, דאַ לאַגען אונד מיט איהרען זיסען טאָנען אייגליין (דיא מאָהנ־קאָרנליין) הינטער איינער זיידענען טאָן געשטיקטען דעקע הערפֿאָרלוגטען, וויא — דיא ליעבליכען אויגען דער טירקיננען דורך דען זיא אומהיללענדען שלייער. אויף דעם טישע ערבליקען וויר אויך איינע פֿלאַשע מיט פּערלענדען וויינע, וועלכע פֿערליעבט נאַך איהרעם קאַלטען פֿריינדע, דעם זילבערנעם בעכער שויעט, אום דיעזען באַלד מיט וואַרמען לעבען צו פֿילען, דאַמיט מאַן איבער איהן דען שבת זעגען שפּרעכען קאָננע. האַט זיך דער יודע דען שבת צור ברויט ערקאָרען זאָ וויל זיא איהרען קאַלטען ליעבהאַבער אויך פֿריידיג אומפֿאַנגען, וועהרענד דיעזער געהיימען ליעבעסערקלערונג זיטלט דיא פֿראָממע הויזפֿרויא, ד י א, וועלכע וועגען דער פֿאָרבערייטונג צום עמפּפֿאַנגע דער ברויט, דעם שבת ניכט אין דיא בעטשולע געהען קאָננטע, פֿייערליך געקליידעט אונד בעטעט שטילל פֿראָם. ווענן נון יעדען זאָננאַבענד אין דעם הויזע דעס פֿעדערפֿיעההענדלערס מרדכי לבי איינע הייליגע וויהע אומגאַב, זאָ האַטטע זיך זאָלכע אַן דיעזעם זאָננאַבענד אין איין גאַר פֿריידיגעס געוואַנד געהיללט, דענן מאָרגען ווירד זיין יינגסטער זאָהן ש ב ת י ל ב י זיין ב ר מ צ ו ה־פֿעסט פֿייערן אונד טריט נאַך פֿאָרשריפֿט דער ראַבבינען אין דיא רייהע דער ערוואַכסענען יודען. אַן דיעזעם טאַגע ווירד דער יונגע יודענבירגער בייא דער פֿאָרלעזונג דער תורה אויפֿגערופֿען, שפּריכט דען זעגען דאַריבער. אויך ווירד אַן זאָלכע שבתים דען בעסטען קאָמפּפֿען געשטאַטטעט אין איינעם אָפֿפֿענטליכען פֿאָרטראַגע איהרע גייסטעסקרעפֿטע צו בעקונדען. אונד דאַ שבתי לבי ניכט נור צו דען בעסטען קאָמפֿען געהאָרטע, זאָנדערן צו דען אַללערבעסטען, צו דען זעלטענסטען, זאָ ווירד דערזעלבע מאָרגען אַן שבת איינען אָפֿפֿענטליכען פֿאָרטראַג האַלטען אונד דעםהאַלב דיא ערהעהטע פֿריידיגע שטיממונג דעס הויזעס.

דער פֿעדערפֿיעההענדלער מרדכי האַטטע בייא דער אַרמוטה זיינער עלטערן קיינע געלעגענהייט געהאַבט, זיך, וויא עס דאַמאַלס אַללגעמיינע זיטטע וואַר, אין שטודיען אויסצובילדען אונד דאָך האַטטע ער פֿיעל אונד פֿיעלעס גע לערנט. ער האַטטע איינען גאַר זעלטענען לעהרמייסטער געהאַבט אונד צו זיינען פֿעדערפֿיעהשטאַלל ווען ער נון אויך ניכט וויא שלאָמאָן דער ווייזע, דיא שפּראַכען אַללער טהיערע, ביימע אונד געוועכסע פֿערשטאַנד, זאָ לערנטע ער דאָך נאַך אונד נאַך דיא פֿערשיעדענען שפּראַכען זיינעס פֿעדערפֿיעהעס, מיט דעם ער האַנדעלטע קאָננען. דאַהער פֿערשטאַנד ער אויך אין דען אויגע נער דרייא זאָהנע צו לעזען אונד זאָ לאַס ער אין דעם אויגע זיינעס יינג זאָהנעס שבתי, דאַס דיעזער איינסט איין גראָסער מאַן ווירד, ער ליע דאַהער זעהר זאָרגפֿעלטיג אונטערריכטען, זאָ דאַס ער דענזעלבען אין אַלטער פֿאָן 8 יאַהרען אין דיא זעהר בעריהמטע שולע דעס ר׳ יוסף אָסקופּ ברינגען קאָננטע, אין וועלכער שבתי דיא ביבעל, דען תלמוד, דיא פּוסקי אונד איהרע אויסלעגען גרינדליך שטודירטע, ווען נון דער מרדכי מיט דעם ר יוסף אָסקופּע איבער זיינען זאָהן שפּראַך, זאַגטע ער, איהר זאָהן געהאָרט ניכט

צו דען געוועהנליכען קינדער, ער איזט איין שעניע דער אַללע שראַנקען דורכ-בריכט. באַלד פֿיגטע ער הינצו, ווערדע איך ניכט וויססען וואָרין איך איהן אונ-טערריכטען קאָננטע, דיעס זאַגטע דער רבי פֿאָן דעם יונגען שבתי, אַלס דער-זעלבע אייניגע יאַהרע זיינע האָהע שולע בעזוכטע, אַבער פֿאָר אייניגען וואָכען זאַגטע ער צו שבתי'ס פֿאַטער, איהר זאָהן ווירד קירצליך (בר אלוה) ווערדען. פֿערנערהין ברויכט דיעזער קיינען לעהרער מעהר, ער זעלבסט איזט שאָן איין אויסגעצייכנעטער רבי. מיינער שולע איזט ער לענגסט ענטוואַכסען, אָבגלייך נאָך תלמוד-יינגער פֿאָן 25 יאַהרען דאַרין אויך פֿיעלעס צו לערנען העטטען. אָפֿ-פֿען געשטאַנדען, פֿיגטע ר' יוסף אָסקופי הינצו, ניכט נור דאַס איך ניכט וויס, וואַס איך איהן לעהרען קאָננטע, איך מעכטע בייא איהם זעלבסט אין דיא שולע געהען, דער רבי ערצעהלטע דיעס איבעראַלל וואָהין ער קאַם, פֿאָן זיינעם שי-לער שבתי. דאַהער דיא זינאַגאָגע, אַן דעם שבת וואָ שבתי זיינען פֿאָרטראַג האַל-טען זאָללטע, פֿאַסט איבערפֿיללט וואַר. דאַ שטאַנד אויף דער קאַנצעל דער קנאַ-בע פֿאָן 13 יאַהרען אונד שפּראַך איבער איינע זעהר שאַרפֿזינניגע, שוויריגע אַבהאַנדלונג דעס תלמוד זאָ קלאַר, זאָ געוואַנד, זאָ אומזיכטיג אונד בעקונדעטע איינע זאָ טיעפֿע אויסגעברייטעטע קעננטניס, דאַס מאַן זאַה דאַס דער יונגע רעדנער דאַס באָדענלאָזע מעער דעס תלמוד דורכשוואָממען, אונד אויף דעססען באָדען פֿיעלע פערלען אויפֿגעפֿישט, דיא ער יעצט זיינען צוהערערן אין דעם בליטצענדען גאָלדע דעס שענען קלאַרען פֿאָרטראַגס געפֿאַסט דאַררייכטע אונד אַלס ער ערט פֿאָן דיעזען געביעטהע אין דאַס דער ביבעל היניבערשטרייפֿטע, זאָ שיענס אַלס ווערע איהם דער שליססעל פֿערליעהען וואָרדען, אום יעדע דאַ-זעלבסט פֿערשלאָססענע שטעללע נאַך ווילקיהר צו אָפֿפֿנען.

עס וואַר אים יאַהרע 1636 אַלס שבתי צבי צום ערסטענמאַל אָפֿפֿענט-ליך שפּראַך. זייט דיעזער צייט בעזוכטע דערזעלבע קיינע שולע מעהר, ער שטודירטע טאַג אונד נאַכט בייא פֿערשלאָססענען טהירען, ער שטודירטע דיא ביבעל ניכט מעהר נאַך דער ווייזע וויא זיא אין דער האָהען שולע דעם רבי יוסף אָסקופֿע געלעהרט ווארדע. ער האַטטע זיין אייפֿריגעס שטודיום דער קאַבבאַלאַה צוגעוואַנדט.

אין יאַהרע 1636 וואורדע אַללענטהאַלבען אונטער דען יודען דיא קונדע פֿערברייטעט, אַז מאַן האַבע אין דען מיטטערנעכטליכען טהיילע פֿאָן טאָטטלאַנד איין שיף געזעהען דעססען זיילע אונד טהויווערק פֿאָן לויטער זיידע וועהרען אונד דיא גאַנצע מאַננשאַפֿט, וועלכע זיך איין דעמזעלבען בעפֿאַנדען, רעדעטען ניכטס אַלס (לשון הקודש). עס זאָללען אויך דאַרויף צעהן פֿאַהנען, נאַך אַנדערן צוועלף דערזעלבען זיכטבאַר געוועזען זיין, וואָרויף דיא עשרי שבטים בעצייכנעט וואַרען. אונד דיעזע אַללע לייטע ווערען צור פֿאַהרט נאַך ירושלים אויסגערישטעט געוועזען. אויך הערטע מאַן דאַס פֿאָן אַללען ערדענדען יודען אין דען ענטלעגענסטען אַראַבישען וויסטען זיך פֿערזאַממעלן, אויך דאַס פֿיעלע מענשען שאָן ווייסזאַגען אונד נאָך פֿיעלע אונצעהליגע וואונדערדינגע דיא פֿיר דיא נאַהעלייט דער גאולה אונד אַנקונפֿט דעם משיח שפּרעכען. נאַכדעם אַלזאָ דיא געמיטהער שאָן דורך פֿיעלע דעראַרטיגע ערצעהלונגען אין וייט אונד ברייט אויפֿגערעגט וואַרען אונד דיא איינבילדונג דאַס איהריגע געטהאַן, טראַט דער העלד אונזערער געשיכטע שבתי צבי צו זמירנאַ, אויף דען שויפּלאַטץ; ער גאַב זיך אָפֿפֿענטליך פֿיר דען משיח מגזע דוד המלך ע״ה אויס אונד וואוסטע דורך זיינע בערעדזאַמקייט דיא גאַנצע שטאַדט פֿאָן דען בעפֿאָרשטעהענדען גראָסען וואונדער אונד ערייגניססען אין איזראַעל פֿאָן איהרער באַלדיגען ערלעזונג אונד בעגרינדונג דער יידישען מאָנאַרכיע גלויבען צו מאַכען אונד פֿלייסיג זיא צו צוזאַממענקינפֿטע צו פֿעראַנלאַססען, וואָ ער איהנען דורך בלענד- אונד מאַכווערקע פֿאָן זיינען געטטליכען ערשיינונגען דען גלויבען אַבצוגעווינגען, זיך בעמיהטע.

מרדכי צבי דער פֿאַטער דיעזעס שבתי צבי וואַר פֿאָן נאַטור איין זעהר שוועכליכער מאַן דער איממער קרענקעלטע. שבתי וואָללטע ניכט דעם בייספּיעלע זיינעס פֿאַטערס פֿאָלגען אונד ווידמעטע זיך גענצליך דעם שטודיאום אונד צוואַר מיט זאָלכעם אויסדויערנדען פֿלייסע דאַס ער ניכט נור אין פֿיעלען וויססענשאַפֿטען פֿאָרטשריטטע, זאָנדערן אויך אין הינזיכט זיינער תלמודישען געלעהרזאַמקייט דיא גרעססטע בעוואונדערונג אויף זיך צאָג. שבתי וואָללטע אַבער דורכאויס אַללענטהאַלבען אַלס איינער דער גרעססטען געלעהרטען זיך געלטענד מאַכען אונד פּראַהלטע זיך אין געגענוואַרט דער גרעססטען ראַבבינען, דאַס ער דער רעפֿאָרמאַטאָר דעס תלמודעס אונד דער העברעאישען שפּראַכע זיין ווירד אונד דאַס ער ענדליך דיא לעהרען אונזערער אַלטען ווייזען פֿאָן איהרען שלאַקקען צו רייניגען פֿאָרהאַבע. דיעזע אונד נאָך מעהרערע זאָלכע דינגע דורך וועלכע ער זיך לעכערליך מאַכטע, וואַרען דיא פֿאָלגען דאַס ער ענדליך פֿאָן זייטען דעס האָהען ראַבבינאַטעס צו זמירנאַ דיא שטאַדט פֿערלאַססען מוסטע.

ער וואַנדטע זיך זאָנאַך נאַך טהעסאַלאָניק וואָ ער איינע רייכע היראַטה טהאַט, באַלד דאַרויף אַבער ווידער געשיעדען וואורדע, זאָ רייסטע ער נאַכהער נאַך מאָריאַ טריפּאָליס, דאַרויף נאַך גאַזאַ אונד ענדליך נאַך ירוזאַלעם וועהרענד דיעזער רייזען האַטטע ער זיך ווידער צווייאַמאַהל פֿערהייראַטהעט אונד איממער ווידער פֿאָן זיינען פֿרויען געשיעדען.

ער וואַר איין מאַנן פֿאָן אונגעפֿעהר 40 יאַהרען, אַלס ער צוערסט אָפֿפֿענטליך אויפֿטראַט. ער זאַה וואָהל אויס, האַטטע דיא געהעריגע לייבעס-שטערקע, איין קרויזעס שוואַרצעס האַאַר, איין אויפֿגעוואָרפֿענעס קין, איינע

בלאַססע געזיכטספאַרבע אונד זיינען פינסטערן שווערמערישען מעלאַנכאָלישען בליק. ער צייגטע זיך איבעראַלל אייסערסט פראָם אונד דער בעאָבאַכטער אַללער צערעמאָניען אונד קליינסטען געברייכע ביז אויף דאַס פאַסטען אַן שבעה עשר בתמוז אונד תשעה באב, וועלכעס ער פיר האָכסט איבערפליססיג היעלט, אויס דען פאָן יעדערמאַנן איינלייכטענדען גרינדען, צוואַהל דאַ ער נאַך זיינער אַנגאַבע דער ערוועהלטע ערלעזער ישראלס אונד דער וואַהרע משיח אונד ווידערערבויער יערוזאַלעמס וואַרע.

זיינע געוועהנליכע געזעללשאַפט בעשטאַנד אויס פינף ביז זעכס ראַבבינען אונטער וועלכען נתן בניאמין אויס גאַזאַ דער אַנגעזעהענסטע וואַר דער אויך איבעראַלל אַלס געלעהרטער האָכוויזער רבי געהאַלטען ווּרדע אונד דיעזער וויקליך בעריהמטע אונד טיכטיגס רבי ווּרדע אויף אַנלאַס דער סינאַגאָגען אונד קולטוס פערטרעטער צו יערוזאַלעם (בית דין הגדול) צו איהם מיט נאָך 4 ראַבבינען געשיקט. וויא אַבער איין בעזעס הערז איין ריינעס גוטעס גלייך פערדירבט, לעהרט אויך היער דיא שהאַטזאַכע: טראָטץ דעם שבתי פריהער פאָן דיעזער זייטע אין חרם געלעגט ווּרדע, ליעסען זיא זיך דעננאָך נאַכהער דורך זיינע פאָן אַללער וועלט בעריכטעטען גראָססען וואונדערטהאַטען אונד וואַהרער פראָממיגקייט אונד דורך איהרע ערשיינונגען וויא זיא זאָלכע אַנגאַבען, צו איהם בעקעהרען.

קוים האַטטען דיעזע איהן דאַס ערסטע מאַהל צו שפרעכען בעקאָממען, צאָללטען זיא שאָן זיינען פאַנטאַסטישען שווערמעריען דען גרעססטען בייפאַלל, אונד לעגטען אַללען דענען דיא זיינער פריהער שפאָטטעטען, דיא הערטעסטען בוססען אויף, מיט דען וואָרטען דוד'ס. „ווער דאַרף עס וואַגען דיא האַנד אַן דען געזאַלבטען גאָטטעס צו לעגען אונד פרייא זיך דענקען"? דיא הויפטראָללע שפיעלטע, דער ערוועהנטע רבי נתן בניאמין דער. זיך אַלס דען פראָפעטען אליהו הנביא היעלט וויא עס הייסט: (הנה אנכי שולח אתכם את אליהו לפני כו') „איך ווערדע אייך זענדען דען פראָפעטען אליהו פאָר דעם גראָססען פורכטבאַרען טאַג. —

נתן בניאמין ליעס איבעראַלל (נאַכדעם ער מיט דער פאָללמאַכט פאָן יערוזאַלעם פערזעהען וואַר) דיא תעניתם איינשטעללען, מיט בעמערקען: זאָ דער ברייטיגאַם אונד האָבערהויפט דער סינאַגאָגען אַנגעקאָממען זייא, ערהיישט עס דיא פפליכט איינעס יעדען בר ישראל איהם צו יובלען אונד פריידענפאָלל איינהער צו געהען, ער וואַר זאָ דרייסט דיעזעס בכל תפוצות ישראל בעקאַננט צו מאַכען אונד שריעב אַן אַללען געמיינדען, דאַס מיט פאָללסטער זיכערהייט דער משיח שבתי צבי זיך אַם 27 כסלו דעם גראָסס שולטאַן צייגען ווירד, אום איהן זאָגלייך אין פעססעלן מיט זיך צו נעהמען, עס מעגע דאַהער איהם יעדער יודע דען אונבעדינגטען געהאָרזאַם לייסטען; דען דער עס וואַגען זאָללטע זיך צו ווידערזעטצען, ווירד פאָן דיעזעם טאַג זיינער פערניכטונג אויסגעזעטצט זיין. דיעזער אונערוואַרטעטע אויפטריטט מאַכטע גראָססעס אויפזעהען, אין פיעלען דער גראָססען געמיינדען ווּרדע מעהראַללס דעס טאַגעס אין דער סינאַגאָגע געבעטעט. יעדער בעמיטטעלטע טהיילטע זיינע האַבע אָהנע גרענצען אונטער אַרמען אויס, אונד אַללעס וואַר [illegible] דער פריידע דורך דיא זאָ נאַהע ערלעזונג איזראַעלס.

דאַס געריכט פאָן דיעזער בעגעבענהייט ווורדע באַלד אַללגעמיין פער-
ברייטעט, גאַנזאַ ווורדע אין קורצער צייט דער זאַממעלפּלאַטץ אַללער אַבגעאָרד-
נעטען פאָן דען קהלות וואָ נור איזראַעליטען וואַרען. איינער ווינקטע דעם אַנ-
דערן גליק צו דער באַלדיגען בעפרייאונג פאָם גלות, אונד דער בעגרינדונג דעס
רייך גאָטטעס אויף וואַרען אין דער פּעסטען צופּערזיכט דאַס עס באַלד אויס
דעם אונדע דעס געזאַלבטען גאָטטעס משיח פּערנעהמבאַר זיין ווירד, וואַן דער
בעגין דעס היילינען טעמפּעלבויעס (בית המקדש) פאָרגענאָממען ווערדען זאָלל,
אונטער דען געווייהנען פאָן איזראַעל (המון עם) גינג דיא זאַגע הערום דאַס דיא
צייט נאַהע איזט, וואָ פיעלע דען מערטירער טאָד שטערבען ווערדען מיססען.
דער משיח שבתי צבי ווירד זיך אויף 9 מאָנאַטע ענטפּערנען פאָן זיינעם גע-
ליבטען פאָלקע אונד אונטערדעססען ווערדען דיעזע ליידען פאָרגעהען, נאַכדעם
אַבער ווירד ער ערשיינען מיט איינעם הימאַליטען לאָווען אונד איינער זיעבען
קאָפּפיגען שלאַנגע דיא ער אַנטטאַטט דעס צויעס געברויכען ווירד אין זיינען
הענדען, דאַן ווירד ער אַללע יהודים צום שמאַבאַטיאָן פיהרען, וואָ אויפאייננאַל
דיא לענגסט פערגעססענען יהודים צו פיעלען טויזענדען צוטראָמען ווערדען
מיט אָפּפער פיר דען טעמפּעל, אונד פיר דען גאָטטעסדיענסט. פאָן ירושלים
טריעב מאַן טאָן דאַס אין פערזיען אויף דער זייטע פאָן טוטן פאַסט 8000
בעזאָנדערע הויפען אין דער באַרבאַריא אונד אין דען וויסטען פאָן טאַפילעט-
טע מעהר אַלס 100000 יהודים בערייט ווערען, שבתי צבי אַלס איהרען קאָ-
ניג אונד פראָפּעטען צו פאָלגען. זאָפיעל איזט געוויס דאַס אַללין אים געלאָב-
טען לאַנדע (ארץ ישראל) אונצעהליג פיעלע דיא זיך זיינער אַנפיהרונג גאַנץ אי-
בערלאַססען וואָללטען, אויס אַללען טהיילען דער וועלט צוזאַממען קאַמען. —
אין אַמסטערדאַם פּערקויפטען טאָן פיעלע איהרע הייזער אונד וואַס זיא
זאָנסט ניכט פאָרטבריגען קאָננטען, אין דער מיינונג, זיך אַנדערסוואָ אונטער
דער רעגיערונג איהרעס פערוויינטען קאָניגס (משיח) ניעדערלאַססען. דער
ביזהעריגע גליקליכע פאָרטגאַנג פערהאַנלאַסטען שבתי איינע רייזע נאַך זמירנאַ
צו מאַכען אונד פאָן דאַ נאַך קאָנסטאַנטינאָפעל, וואָ דאַס פאָרנעהמסטע שטיק
זיינער ווייסזאַגונג ערפיללט ווערדען זאָללטע. — נונמעהר היעלט אויך רבי נתן
בניאמין ניכט פיר גוט לענגער אַבוועזענד צו בלייבען, ער רייזטע איבער דאַמאַס-
קוס נאַך קאָנסטאַנטינאָפעל, אינדעם ער זיך אַבער אונטערוועגס אויפהיעלט,
טריעב ער פאָלגענדען בריעף אַן שבתי צבי:

אם 22 מרחשון 1636

„דעם קאָניג אַללער לעבענדען יהודים, דעם הערר אַללער הערן,
„דער דיא צערשטרייטען זיינעס פאָלקעס פאָן אַללען ערדענדען ווידרום
„זאַממעלט, דער אונז פאָן דער קנעכטשאַפט ערלאָזעט, דעם איבער
„אַללעס ערהאָהטען מענשען דעם משיח דעס גאָטטעס יעקב'ס דעם
„וואַהרהאַפטען משיח, דעם גראָסען הימאַליטען לאָווען שבתי צבי
„דעססען נאַמען פערהערליכט אין קורצער צייט ערהאַבען ווערדעי
„מיססע, פיר אונד פיר אמן.
„איך קיססע דעם קאָניג אַללער קאָניגע, דעססען מאַיעסטעט אונ-
„רייך וויט אונד בררייט אויסגעדעהנט ווערדען מיססע, נאַך ספּוליכט

„דיא הענדע אונד וועלע איך אים שטויבע דיינער פיסע. דיעזער
„בריעף ווירד ע״וו אונאוושטרענקענדע הערליכקייט, וועלכע האָכגעהיי-
„ליגט איזט איבערלייגען קאָננען, דאס איין געזיכט דורך דאס וואָרט
„דעס קעניגס דער געזעטצע ערלייכטעט וואָרדען, דיעזער טאג איזט
„פיר גאנץ איזראעל פייערליך אונד פיר אונזער אָבערהערן איין טאג
„דעס גראָססען ליכטעס, קים איזט דאס האָהע וואָרט געוואָרדען זאָ
„בעאייפערן וויר אונז טאָן, נאך אונזערער פפליכט איהרען בעפעהלען
„נאכצוקאָממען. דיא אונאנגענעהמע נאכריכטען וועלכע איר ביזהער צו
„אָהרען געקאָממען, מאכען מיך ניכט מוטלאָז, איך האבע איין אָווענ-
„הערז. איך פראגע ניכט נאך דער אורזאכע דעססען וואס איהרע ער-
„לויכטהייט טהון; אַלעס וואס איך זעהע איזט וואונדערבאר. מיינע
„טרייע שטעהט אונבעוועגליך פעסט. איך ווידמע מיינע זעעלע איהרען
„ה׳ הייליגען נאמען. פיר יעטצט בין איך בייא דאמאסקוס אונד ווערדע
„פאָן דא איהרען ה׳ בעפעהל געמעס נאך שקאנדערונא געהען, וואָ איך
„דאס געזיכט גאָטטעס אין זיינעם פאָללען גלאנצע אלס איין ליכט דעס
„ערהאבענען קעניגס דעס לעבענס צו זעהען האָפפע. איך ווערדע אַלס
„איין דיענער איהרער דיענערן דען שטויב פאָן ע״וו עקסצעלענץ פיסען
„אבווישען אונד ביטטע איך נור מיט איהרער מעכטיגען רעכטען האנד
„אונד איבערלעגענען קראפט צו אונטערשטיטצען אונד מיר דען וועג
„דען איך פאָר מיר האבע צו פערקירצען (בקפוצות הארץ) מיינע אויגען
„זינד אויף דען גאָטט געריכטעט, דער אונז שלייניגסט הילפע זענדעט,
„דאס דיא זעהנע דער באָזהייט אונז ניכט געפעהרדען, מיין הערץ זייפ-
„צעט אָהנע אונטערלאס צו איהם אונד ערשטירבט אין זעהנזוכט. ווער
„ווירד אונז אייזערנע נעגעל געבען דאס ווירדיג זיין מעגען אים שמטי-
„טען דעס האָהען ערשטגעבאָרענען צו וויילען! דיעזעס זינד דיא וואָר-
„טע דעס דיענערס איהרער קנעכטע דער זיך אונטער דען שטויב
„איהרער פיסע ווירפט.

הק׳ נתן בנימין מירושלים.

אום דיא אנקונפט אונד דיא לעהרען דעס משיח פרייער פערקינדען צו
קאָננען, שריעב ער נאך אלעפאָ אונד אן אללע אין דיעזער געגענד וויילענדען
יודען פאָלגענדען בריעף: „שלום וכל בני ישראל!"
„פריעדע זייא אייך איזראעליטען!"

איך מעלדע אייך היערדורך, דאס איך אין פריעדען צו דאמאס-
קוס אנגעקאָממען אונד נון געזאָננען בין, דאס אנטליטץ אונזערעס הערן
דעססען מאיעסטעט האָכגעפריעזען זייא צו שויען. ער איזט דער קע-
ניג אללער קעניגע, זיין רייך איססע אויסגעברייטעט זיין. איך האבע
וויא ער מיר אונד דע נאמען שטעהען בעפאָהלען, איהם נאמען מעננער
אויסגעזוכט. איך ווערדע פאָן היער אויף זיינען בעפעהל נאך שקאנדע-
רונא געהען אונד איך מיט מעהרערן היער וויילענדען פריינדען דיא אי...
שטעטט פאָלגען איהם פאָרשטעללען. פיר יעטצט געבע איך מי...

בלאָס דיא ווייזונג זאָ איהר וועלכע וואונדערדינגע איזאמער פֿאָן איהם הערען זאָללט, ניכט דען אות לא פֿערליערען. וואַס איהם זיינערזייטס געשעהען זאָללטע, דאַרף אייך קיין באַנגען אונד לאַגען פֿערואורזאַכען, דען וויססעט זיינע טהאַטען אונד ווערקע זינד וואונדערבאַר אונד דער מענשליכע פֿערשטאַנד מוזט לא בעטרעכטט זיא וויססען לא קאָננען. וועד קאַן זיינען גייסט ערפֿאָרשען? אין קורצער צייט זאָללט איהר זיינעם וואָרטע געמעס אַללעס אויפֿ'ס קלאַרסטע ערזעהען. ער זעלבסט ווירד אייך פֿיעלעס ענטדעקקען, לעהרען, אונד אייך אונטערווייזען. זעליג איזט דעריעניגע דער דאַס הייל דיעזעס וואַהרען גלאָבען משיח מיט געדולד ערוואַרטען קאַן, אין קורצער צייט ווירד דיא מאַכט אונד געוואַלט דעס געזאַלבטען משיח אַללענטהאַלבען אונד איבער גאַנץ ישראל אונד איבער גאַנץ ישראל אונד איבער אַללע פֿעלקער דער ערדע פֿערברייטעט זיין.

הק' נתן בנימין.

דיעזער בריעף בעשטערקטע אַללע יהודים דיא זיך אין דער טירקייא אויפֿהיעלטען אין דער ערוואַרטונג דעס משיח'ס, זיא מאַכטען זיך פֿאָן אַללען אַרבייטען לאָס, אונד גאַבען מיט איינעם מאַלע איהרע האַנדלונגען אונד גע-שעפֿטסלאָקאַלע אויף. דיא שריפֿטשטעללער דער דאַמאַליגען צייט ערצעהלען טויזענד וואונדערדינגע, וועלכע דער גראָסע משיח אויסגעאיבט האַבען זאָלל. וויר נעהמען קיינען אַנשטאַנד אייניגע זאָלכע היער מיטצוטהיילען, וויא זאָלכע זיא זאָ איינפֿעלטיג ניעדערגעשריעבען האַבען,

אַלס נעמליך שבתי צבי צו זכריה הנביא'ס גראַב געקאָממען וואַר, לייג-טע ער זיך נעבסט איינען מאַן, וועלכער איין געפֿעס מיט וואַססער אין הענדען היעלט, אום זעלבע דיא איהן ערשלוגען צו וואַשען אונד צו רייניגען. מעהר אַלס הונדערט לענגסט פֿערשטאָרבענע ראַבבינען תנאים, האַבען אויס איהרען גרעבערן מיט איהם געשפּראָכען, נתן בניאמין גאַב פֿאָר ער זעהע זיא דייטליך אונד ערקעננט יעדען איהרער געזיכטסציגע אונד ער פֿערמאַג אויך אַללע געדאַנקען דער מענשען צו וויססען. ער קאָננע פֿייער פֿאָם היממעל יעדען אויגענבליק הערלאַב בעשוואָרען, וועלכעס ער טאָן זאָ אָפֿט טהאַט אונד בעזאָנדערס בייא איינער וויכטיגען געלעגענהייט אַם טאַגע אַלס ער פֿאָן זמירנאַ אַברייזטע.

דיא אָבריגקייטליכען פֿערזאָנען אונד דיא איינוואָהנער דיעזער שטאַדט מעלדעטען דעם קאַדי (אָדער אָבעררילכטער) דיעזען בעזאָנדערן פֿאָרפֿאַלל, אונד שטעללטען איהם פֿאָר, דאַס דיא איזראַעליטען, וועלכע דען ביידען בע-טריגערן זאָ הויפֿענווייזע נאַכשטראָמען בעשטראַפֿט צו ווערדען פֿערדיענען. דער קאַדי אַנטוואָרטעטע דען אַבגעאָרדנעטען, ער וואָללע דיעזע זאַכע ניכט פֿיר זיך אַלליין טהון, זאָנדערן זר. האָהייט דאַפֿאָן נאַכריכט געבען; אינצווישען זאָללטען זיא פֿאָלגענדען טאַג אייניגע פֿערהאַלטונגסבעפֿעהלע פֿאָן איהם בעקאָממען, אין דער נאַכט אַבער ערשיען איהם אַבער אַברהם אליהו הנביא

אונד מרדכי, אליהו שוועבטע אויף מיינער פֿייערזייטע. דער קאַדי שטעהט
זאָגלייך אויף, נאָטהיגטע איהן ניעדערצוזעטצען, וועלכעס ער אויך טהאַט,
וואָרויף דיא פֿייערזייטע צווישען ביידען צו שטעהען קאַם. דער קאַדי קאָנ-
טע דיא היצע דעס פֿייערס ניכט לאַנגע אויסהאַלטען אונד ריעף אָ,
עליאַס אויך פֿערברעננע ערבאַרמע דיך; זאָגלייך פֿערמינדערטע דער פּראָ-
פֿעט דיא ווירקונג דעס פֿייערס, בעפֿאַהל אַבער דעם קאַדי דאַבייא דען
יודען קיין ליידעס צו טהון אונד זיא אויך געגען יעדער בעליידיגונג זעהר צו
שיטצען מיט בייאגעפֿיגטער דראָהונג, דאַס זאָנסט דיא אָהרען דאַס לענג-
טע גליעד זיינעס קערפּערס ווערדען זאָללטען, דיא יודען האַטטען דען פֿאָר-
טהייל היעפֿאָן דאַס בייא לעבענסשטראַפֿע פֿערבאָטהען וואורדע איהנען
מינדעסטע קרענקונג צוצופֿיגען.

דיעזעס אַבענטהייער עראייגנעטע זיך אין זמירנאַ, עבען זאָלכע וואונ-
דער געשאַהען צו יערוזאַלעם, דיא גרונדלאַגען דעס בית המקדש (ה. טעמ-
פעלס) וואַרען זאָ האָך איבער דיא ערדע צו זעהען, דאַס מאַן אַללע ליא-
מער דיא פֿאָרמאַלס דאַרינען געוועזענן דייטליך ערקעננען קאָננטע. דיא
זאָלדאַטען דיא דער באַשאַ פֿאָן יערוזאַלעם אַבשיקטע, דיא פֿאָן אַלטען שטאַאָ-
מאָניטען טעמפּעל נאָך איבריג געבליעבענען מויערן ניעדערצורייסען, וואור-
דען פֿאַסט אַללע פֿאָן איינער אונזיכטבאַרען האַנד ערשלאַגען. ער שיקטע
צוואַר נאָכהער אַנדערע דאַהין, דיעזע האַטטען אַבער זאָלכעס שיקזאַל. דעם
אונגעאַכטעט בליעב ער בייא זיינעם ענטשלוס, ער זעלבסט נאַהם איינען
האַממער אין דיא האַנד; אַבער וואַס געשאַה? קוים שלוג ער אויף איינען
שטיין זאָ וואַרד שאָן אויך פּלאָטצליך זיין גאַנצער קערפּער שטייף אונד גע-
לעהמט. איין ראַבבי ערבאַרמטע זיך זיינער אונד היילטע איהן דורך זיין גע-
בעט. אַלס שבתי צבי זיינער געוואָהנהייט נאַך שפּעט אין דער נאַכט אינס
באַד געהען וואָללטע, טראַף איהן דיא וואַכע אַן, איהר אַנפֿיהרער שפּראַך צו
איהם: אַלס ער איהם ניכט אַנטוואָרטעטע, וואָללטע ער איהן אין פֿערהאַפֿט
נעהמען, אַלס זיך צבי ווייגערטע, וואָללטע זעלבער איהן שלאַגען, אונד וואור-
דע אַבער זאָגלייך שטאַרר אונד נור דורך שבתי'ס געבעט ווידער גענעזען.
מאַן וואָללטע אויך איינע זיילע אין דער געשטאַלט איינעס באָגענס מיט
פֿיעלען שטערנען אין דער נעהע שבתי'ס וואָהנפּלאַטז געזעהען האַבען.

אַלס ער אַם עשרה בטבת שתכ״ פֿאָן זמירנאַ נאַך קאָנסטאַנטינאָ-
פעל אַברייזטע, פֿערשוואַנד דאַס שיף וואָרויף ער זיך בעפֿאַנד אין דער גע-
גענוואַרט איינער גראָסען מענגע דעס פֿאָלקעס, וועלכעס זיך אום איהן
הערום פֿערזאַממעלט האַטטע, ער טהאַט דיעזע רייזע ווא עס היעס אום
זיינע האָהייט דען סולטאַן צו בעוועגען, איהן צום קאָניג דער יודען פֿרייא
צו ערקלערען אונד יערוזאַלעם אַלס זיינע רעזידענץ צו בעצייכנען, ער האָפֿ-
טע דיעס אום זאָ זיכערער צו ערהאַלטען, אינדעם ער אים וואַהנע וואַר
דאַס זעלבעס גאָטט דעם סולטאַן צופֿערזיכטליך אים טרוימע אַנבעפֿעהלען
ווירד. אונד דערגלייכען מעהר, אונד עס וואַר אויך אין דער טהאַט אים
גאַנצען מאָרגענלאַנדע קיין יודע דער זיך ניכט דער זיסען האָפֿפֿנונג הינ-
גאַב, דאַס שבתי צבי דער וואַהרע ערלאָזער אונד בעפֿאָרדערער דעס היי-
לעס אייזראַעלס ווערע. ער וואורדע זאָנאַך ווירקליך אַלס קאָניג פֿערעהרט,

זיא פֿאַסטעטען, טהאַטען בוסע, היעלטען טבילות, בעפֿאָר זיא פֿאָר איהם ערשיינטען. עס פֿאַסטעטען פֿיעלע זאָגאַר וואָכען לאַנג אונד הונגערטען זיך צו טאָדע אום, נאַך אַבגעקאָממענער בוסע דעם היילעס ווירדיג צו זיין; עס ליעסען זיך אויך פֿיעלע ענויק קטיק. אין אַרט דער אַרבע מיתות ב"ד אַנטהון: ליעסען זיך ל. ב. ט. זעהר הייסעס וואַקס אויף דען נאַקטען קאָרפּער טראָפּפֿען, ליעסען זיך איינגראַבען ביז צום האַלזע, וואַרפֿען זיך אים שנעע נאַקט הערום אונד טויזענד אַנדערע פֿורכטבאַרע הארטע קאַסטייאונגען. פֿיעלע וואָללטען וויססען דאַס דער ווילעקאָניג צו יערוזאַלעם זאַמט ראָטהע, דען נביא נתן בנימין עהרפֿורכטספֿאָלל דיא הענדע געקיסט העטטען.

אונד דאַס דיא ביידען שטעדטע מעקאַ אונד סידון פֿאָן איינער שאַר איזראַעליטען עראָבערט וואָרדען ווערען, וואָבייא ניכט ווענינער אַלס 30000 טירקען ענטהויפּטעט אונד איינע אַנצאַהל דערזעלבען צו שקלאַפֿען געמאַכט וואורדען. דיעזער וואַהן אונד נאָך פֿיעלע אַנדערע געריכטע גינגען פֿאָן טאַג צו טאַג איממער ווייטער אונד ווייטער, אונד אַללעס פֿאַנד צור זעלבען צייט גלויבען. שבתי צבי שטיעג טעגליך אין גראָססען קרעדיט אונד וואַס ער אַנבעפֿאַהל וואורדע זאָגלייך ערפֿיללט; טראָטץ דעם אַבער היעלט עס אויך שבתי פֿיר גוט אייניגע וואונדערווערקע צו פֿערריכטען, אום דען גלויבען זיינער יינגער דאַדורך צו שטערקען, אונד דיא נאָך אונגלייביגען צו ליהרען אונד אַללע וועלט פֿיעללייכט דאָך דען גלויבען אַבצוגעווינגען דאַס ער דער ערוועהלטע משיח זייא אונד אין דער טהאַט וואורדע אויך דיעזעס פֿיר איהם קיינע גראָססע אויפֿגאַבע, דען וויא לייכט קאָננטע איין זאָלכער מאַן דעססען געריננסטע האַנדלונג מעהר בעוואונדערונג אונד שטוינען אַלס פֿאַסט דיא ווירקליכע וואונדערטהאַטען מאָזעס אויף זיך צאָגען, זאָלכעס בעווערקשטעלליגען? שבתי זאַה זיך איינמאַל בעמיסיגעט אייניגע זיינער אַנהענגער פֿערזאָנליך ביים קאַדי צו רעכטפֿערטיגען אונד אום דיא איינשטעללונג דער ביזהער געגען זיא געבראַכטען געוואַלט אַנצוהאַלטען. קוים וואַר ער פֿאָרגעלאַססען וואָרדען, אַלס שאָן זיינע בעגלייטער אויסריעפֿען, זיא זאַהען איינע פֿורכטבאַרע פֿייערוואָלקע צווישען איהם אונד דען קאַדי, אייניגע בעשוואָרען איהרע אויסזאַגע זאָ, דאַס אַללעס זיך איבערראַשט אַלס טהאַטזאַכע פֿערנעהמען ליעס, דיעזער אומשטאַנד מאַכטע דען שבתי נאָכאיינמאַל זאָ פֿערוועגען. ער קעהרטע האַלב אין טריאומף נאַך הויזע, דאַס גאַנצע פֿאָלק בעגלייטעטע איהן אונד נון ברויכטע עס אויך קיינער ווייטערן בעשטעטטיגונג איהרעס גלויבענס.

ווען יאַ נאָך אייניגע צווייפֿלען וואָללטען דאַס שבתי ווירקליך דער משיאַס ווערע, זאָ וואורדען זיא פֿיר כופֿרים געהאַלטען. זיא ווערדען זאָגלייך דער קירכענלוכט איבערגעבען אונד ניעמאַנד דורפֿטע מיט זעלבען שפּרעכען, דאַ ער אין חרם געלעגט וואורדע. אין יעדער בראַכטע זיינע שטעלע, זיין גאָלד אונד עדעלשטיינע הערבייא, אונד לעגטע עס צו שבתי'ס פֿיסען, זאָ דאַס ער אַללע רייכטהימער פֿאָן איזמירנע אַן זיך רייסען קאָננען. ער וואַר אַבער דאָך בעהוטזאַם דאַס ער ניכטס אַננאַהם אום זיך ניכט איינער עהר- אָדער געלדגיער פֿערדעכטיג צו מאַכען. אינצווישען וואורדע יעדע טהעטיגקייט איינגעשטעללט, קיינער אַרבייטעטע ווייטער. ניעמאַנד

...נעטע איינע האנדלונג, דאַגעגען װורדען דיא פֿאָררַאטהסלאַדען אויס· געלעערט. װאַס זיא פֿאָן איהרען הויזראַטהע ניכט װאָהל פֿאָרטבריינגען קאָננטען, פֿערקויפֿטען זיא פֿיר איין שפּאָטטגעלד, אַבער ניכט אַן אַנדערע יודען; דענן עס װאַר בייא (חרם) אונד העכסטער שטראַפֿע פֿערבאָטען, ניכט דאַס גערינגסטע צו קויפֿען אָדער צו אַרבייטען.

יעדער װאַר פֿעסט דער מיינונג דאַס זאָבאַלד נור דער ערלעזער המשיח ערשיינען װירד, זאָ װערדען זיא אַללע גיטער דער מאָהאַמעדאַנער אין בעזיטץ בעקאָממען; נור ביז דאַהין מיססען זיא זיך מיט דען נאָטה· דירפֿטיגסטען צופֿריעדען לאַססען, אום אַלזאָ דעם קלאַגען דער אַרמען אונד דען אונאָרדנונגען פֿאָרצובייגען. דאַ מאַן צו בעפֿירכטען האַטטע עס קאָננטען הערנאַך פֿיעלע הערומשװערמען אונד פֿערלאַגטהייט פֿעראורזאַכען זאַממעלטען זיא בייאשטייערן אונטער איינאַנדער, װאָבייא זיא זאָ פֿרייא· געביג װאַרען דאַס אין טהעזאַלאָניך אַללײן טעגליך מעהר אַלס 500 אַרמע אויף קאָסטען דער בעמיטטעלטען, אונטערהאַלטען װורדען.

אום דיא משיח·צייט מעהר צו אונטערשטיטצען פֿערהייראַטהעטען זיא שאָן קינדער צו 10 יאַהרען אונד נאָך דאַרונטער, װאָבייא װעדער אויף געלד נאָך אויף הערקונפֿט געזעהען װורדע.

זאָבאַלד זיא אַבער נאַכהער איהרען װאַהן אונד איהרע טייטונג איינ· זעהען מוסטען, זאָ בליעבען פֿאָן דיעזען בייגאַהע טױזענד דעראַרטיגע עהע· בינדניססע קוים דער הונדערטסטע טהייל בייזאַממען אונד לעזטען זיך באַלד אויף, עס װאַר קיינע האָכלייט, קיינע בעשניידונג אָדער זאָנסטיגעס פֿעסט װאָבייא ניכט שבתי מיט זיינעם גראָסטען געפֿאָלגע צוגעגען געװעזען װערע. דיא גאַססען דורך װעלכען ער זיינען װעג מאַכטע װורדע אַללעזייט מיט דען טהייערסטען טעפּפּיכען בעדעקט. ער װאַר זאָ קלוג דאַס ער זעלטען אויף דען טעפּפּיכען אונד ליעבער אויף דען זייטענװעג גינג, װעלכעס אויך דיא האָהע מיינונג, װעלכע דאַס פֿאָלק פֿאָן איהם האַטטע מעהר אונטער· שטיטצטע, זאָ דאַס ער זיך צולעטצט גאַנץ פֿרייא ערקלערטע, ער זייא דער משיח אונד ערלעזער איזראַעלס אונד דער זאָהן גאָטטעס. ער קינדיגטע זאָלכעס דעם גאַנצען פֿאָלקע אין איינעם עפּפֿענטליכען שרייבען אַן, װעל· כעס נאַך דעם העברעאישען זאָ לויטעטע:

. .

זאָ שפּריכט דער ערסטגעבאָרנע גאָטטעס שבתי צבי דער משיח אונד ערלעזער ישראלס דען גאָטט ערװעהלט האַט, דאַס איהר װירדיג װערדען מעגעט דיעזען גראָסטען טאַג צו זעהען, דען טאַג דעס הייליס דער בעפֿרייאונג זיינעס פֿאָלקעס ישראל אונד דער ערפֿיללונג דער העררליכען פֿערהייסונג דיא ער אונז דורך זיינע פּראָ· פֿעטען דורך אונזערע פֿעטער אונד דורך דען גערעכטען ערלעזער געגעבען, דאַס אַללע אונזערע טרױריגקייט אין פֿריידען פֿערװאַנ· דעלט װערדע, אונד יעדער מאַן פֿאָן מייך זיך פֿרייען זאָלל. עס מיססע אַלזאָ פֿאָרטהין איינע געליעבטע קינדער איזראַעלס! מעהר קלאַגען אונטער אייך געהערט װערדען, װייל אונז גאָטט זאָ אונ· אויסשפּרעכליך געטרעסטעט. בעגעהעט אייערע פֿאַסטטאַגע מיט

געזאַנג אונד יובֿלען, דאַנקעט אונד פרייזעט גאָטט מיט האַרפֿען אונד זאַיטענשפּיעל, וויל ער זיינע פֿערהייסונגען דיא ער אויף קינפֿטיגע לייטען געגעבען האַטטע זאָ הערליך ערפֿיללט, יעדער טאַג זייא אייך יעצט זאָ פֿעסטליך וויא זאָנסט דער ערסטע דעס מאָנאַטהעס. דיא טאַגע דעס קוממערס מיססען נון אין טאַגע דער וואָננע פֿערוואַנדעלט ווערדען, לאַססעט אייך ניכֿט אין שרעקקען זעטצען, דען איהר זאָללט דיא העררן אַללער פֿעלקער ווערדען, ניכֿט נור דערער דיא אין דער טיעפֿע דעס מעערעס ליעגען, אַללעס זאָלל אייך צו טראָסט אונד פֿריידע דיענען.

יעדאָך וואַרען טראָטז דעם ניכֿט אַללע יודען פֿאָן דער לעהרע שבתי צבי'ס איבערצייגט. יאַ פֿיעלע ווידערזעטצטען זיך איהם ווירקליך אונד וואָללטען איהן פֿיר איינען בעטריגער פֿרייא ערקלערען, דער אַנגעזעהענסטע אונטער זיינען געגנערן וואַר; שמואל פעננינא אין זמירנאַ, וועלכֿער זעהר רייך אונד האָכֿגעשעטצט וואורדע. דיעזער זאַגטע גאַנץ פֿרייא אין אָפֿפֿענטליכֿער סינאַגאָגע דאַס שבתי דורכֿאויס ניכֿט דער פֿערמיינטליכֿע משיח זיין קאַן, נאַכדעם אַללע דיא פֿאָרצייכֿען, וועלכֿע זיך געזעטצליך אין דען טאַגען דעס משיח צייגען זאָללטען, נאָך גאַנץ אונד גאַר ניכֿט איינטראַפֿען — פעננינא בערייטעטע עס אַבער זאַממט זיינען אַנהענגערן באַלד: דען דיא איבריגען יהודים וואורדען דורך שבתי'ס לייטע אויף דיעזע זאָ זעהר ערביטטערט, דאַס זיא זיך געגען איהר לעבען פֿערשוואָרען אונד זעלבסט פעננינא רעטטעטע נור זיין אייגענעס לעבען דורך דיא פֿלוכֿט. עס קאַם דאָרט זאָ ווייט דאַס מאַן עהער דיא געזעטצע מאָזעס לעסטערטע אונד דען תלמוד פֿערוואַרף, אַלס דיא לעהרע שבתי'ס פֿעראונגלימפֿען צו לאַססען.

עס וועהרטע זאָגאַר ניכֿט לאַנגע אונד זעלבסט פעננינאַ מוססטע זיך פֿאֶרמליך בעקעהרען, אונד בעהויפטעטע אויך ווירקליך אֶפֿפֿענטליך: דאַס שבתי צבי זייא דער זאָהן גאָטטעס אונד דער בעפֿרייער דער יודען, זיין גאַנצעס הויז פֿאָלגטע דיעזעם בייאשפיעלע. זיינע טאָכֿטער וואורדע אויף איינמאַל איינע פראָפֿעטין, אונד בעקאַם גאַנץ אויסעראָרדענטליכֿע ענטציקונגען אונד אויף אונערקלערבאַרע ווייזע, וויסזאַגטען מעהר אַלס 400 מעננער אונד ווייבער פֿאָם רייכֿע דעס ערלאֶזערס משיח בן דוד צום פֿאָרטהיילע שבתי'ס, אונד זעלבסט קליינע קינדער זאָללטען זיינען נאַהמען אונאויפֿהאֶרליך פֿאָרט! מאַן זאַה מענשען, וועלכֿע פֿאַסט ראַזענד מיט שוים פֿאָר דעם מונדע פֿאָן איהם ערצאֶהלטען. אונד פֿאָן דער נאַהען בעפֿרייאונג ישראלס גענויא וויססען וואָללטען.

בייא דיעזען גליקליכֿען פֿאָרשפּיעלען וואַר שבתי צבי, דעססען מוטה יעצט איממער שטערקער וואורדע, דאַראויף בעדאַכֿט, דען וויסזאַגונגען פֿאָן זיינער גרעֶססע אונד העררליכֿקייט מעהר בעדייטונג צו געבען, ער ער־נאַננטע צו דיעזעם בעהופֿע דיא פֿירסטען, וועלכֿע דאַס פֿאָלק אויף דעם צוגע נאָך דעם געלאָבטען לאַנדע אַנפֿיהרען, אונד נאַכֿדעם איבער זיא

הערצטען זאָללטע, דיעזע וואַרען דיא הייפטער אונד פֿאָרשטעהער דער סינאַגאָגע צו זמירנאַ.

נאַכדעם ער זיך אין זמירנאַ אונד אין דער גאַנצען דאָרטיגען גע-גענד דאַס גרעסטע אַנזעהען ערוואָרבען האַטטע, גאַב ער פֿאָר, ער האַ-בע דורך געטטליכען בעפֿעהל דיא רייזע נאַך קאָנסטאַנטינאָפעל צו מאַכען, וועלכעס אויך זאָגלייך געשאַה. דער זאַגע נאַך וואַרע דאַס שיף אויף וועל-כעם ער זיך אונד איינינע זיינער יינגער בעפֿאַנד, פּלעטצליך פֿערשוואונ-דען, דעם אונגעאַכטעט דויערטע דיא רייזע דעננאָך בייאַנאַהע 40 טאָגע דען דיעזער שטיח וואַר זאָ עבען אויף שטאַנדע דעם העפֿטיגען ווינד, וועלכער אָפֿט אויף דעם העללעספּאָנט אונד גראָסען אָלעמאַן וועהעט איינ-האַלט צו טהון, אַלס יעדער אַנדערע. אַלס זיך דאַס געריכט פֿאָן זיינער אַנקונפֿט אין קאָנסטאַנטינאָפעל פֿערברייטעטע, וואַרען שאָן אַללע פֿאָרנעה-מען דער איזראַעליטען אונד רייכען דאַזעלבסט דאַבייא, איהן צו עמפּפֿאַ-נגען, אונד איהם דיא אַללערגרעסטע, פֿאַסט געטטליכע עהרערביעטונג צו בעצייגען. דער גראָסוועזיר דעס סולטאַנס וואַר עבען איים בעגריף דען פֿעלדצוג נאַך קאַנדיאַ צו אונטערנעהמען, אינדעם ער אַבער פֿאָן דען פֿער-וויררונגען, וועלכע שבתי אונטער דען יודען הערבייגעפֿיהרט פֿערנאָממען, בע-פֿאַהל ער דיעזען מענשען גלייך ביים זיינער אַנקונפֿט ענטגעגען צו קאָמ-מען אונד זיך זיינער פּערזאָן צו בעמעכטיגען. דיעזעס געשאַה אויך זאָגלייך אונד שבתי צבי וואורדע ביז אויף וייטערן בעפֿעהל דעם וועזירס אין איי-נעם שטאַדטטהורם איינגעשלאָססען. דיעזער אונערוואַרטעטע צופֿאַלל ער-שרעקטע צוואַר זיינע אַנהענגער, מאַכטע זיא אַבער דעננאָך ניכט מוטהלאָז, זאָנדערן בעשטערקטע זיא נאָך מעהר אין איהרער מיינונג, זיא בעטראַכ-טעטען דאַס אונגליק, וועלכעס איהרעם משיח בעגעגנעטע, אַלס איינע ער-פֿיללונג דער וויסזאַגונג פֿאָן דעם ליידען דיא פֿאָר זיינער ערהעהונג אונד הערשאַפֿט פֿאָרהערגעהען זאָללטע. דיא פֿאָרנעהמסטען איזראַעליטען אין קאָנסטאַנטינאָפעל בעזוכטען איהן אים געפֿענגניססע, אונד ערוויעזען איהם זאָ פֿיעלע עהרפֿורכט אונד האָכאַכטונג אַלס ער ווירקליך דער משיח דעס יודישען רייכעס וועררע. אַנטאָן טאַגאָ איין וואַן פֿאָן בעטרעכטליכען אַנזע-הען אונד פֿיעלע אַנדערע פֿאָרנעהמע לייטע בליעבען גאַנצע טאַגע לאַנג ביים איהם אונד רעדעטען שטעטס מיט איהם, מיט דען אויגען צו באָ-דען געזענקט, זיין טשטליגעס געפֿענגניס, אונד זיין עלענד אין דעם ער זיך בעפֿאַנד קאָננטע: דען גלויבען אַן איהן דורכאויס ניכט שמעלערן. דיא איזראַעליטען צו קאָנסטאַנטינאָפעל האַטטען פֿיעלע טוזענד אַן ענגלי-טען קויפּלייטען אויס גאַלאַטאַ אַבצוטראַגען אונד פֿערזייאַטען עס אין איהרעם טעטטען דענקען אונד טראַכטען בלאָס אַן שבתי. דיעזע אַבער ריכטעטען אַן שבתי איהרע קלאַגע, וועלכער אויך ניכט פֿערזייאַטע זאָגלייך פֿאָלגענדע צייֿלען אַן אַללע איזראַעליטען צו קאָנסטאַנטינאָפעל צו ריכטען:

„אייך זעהנע איזראַעליטען דיא איהר דיא אַנקונפֿט משיח'ס ערוואַרט... זייא פֿריעדע אין עוויגקייט אַמן".

„ווי איך פֿערנאָממען האַבע זייט איהר אייניגען ענגלענדערן נאָך שולדיג, איך עראַכטע עס פֿיר בילליג אייך היעמיט צו בעפֿעהלען, זאָגלייך דיא שולדען אַבצוטראַגען: ווייגערט איהר אייך איין זאָלכעס צו טהון, זאָ וויססעט איהר ווערדעט דיא פֿריידע ירושלים'ס ניכט זעהען אונד באַלד צוגרונדע גע-הען." עס געשאַה זאָגלייך וויא ער עס בעפֿאָהלען האַטטע.

שבתי האַטטע שאָן צווייא מאָנאַטע צו קאָנסטאַנטינאָפּעל אים געפֿענג-ניססע פֿערלעבט, אַלס אַבער דער גראָסוועזיר איינע רייזע נאַך קאַנדיאַ אַנטראַט אונד שבתי דעסהאַלב אין בעססערען געוואַהרזאַם אין איין שלאָסס אַם העללעספּאָנט געגען לעמנאָס געפֿיהרט ווארדע, וואָ נאַטירליך דאַס גע-פֿענגניס פֿריינדליכער אונד עטוואַס גערייאומיגער וואַר, דאַ אייסערטען אַללע אים גראָססען האַפֿען, דאַס געוויס דער קאַדי אונד דער קאַיזער קיינע אַכט איבער שבתי האַבען, איהן אַם לייבע צו בעריהרען; דען זאָנסט ווירדען זיא איהן שאָן געוויס געטעדטעט האַבען, צומאַל ער איהר טאָדפֿיינד איזט.

אונד זאָ רייזטען אויס פּאָלען, דייטשלאַנד, אַמסטערדאַם, האַמבורג, אי-טאַליען אונד אַנדערן שטאַאַטען, פֿיעלע זיינער איהם גאַנץ ערגעבענען יודען אין אַלדאָרט צו בעזוכען, אונד פֿערשפּראַכען זיך דען רייכסטען ערזאַטץ איה-רער רייזע בעשווערדען, דורך זיינען זעגען. דיא דאָרטיגען שלויען טירקען וואוס-טען דען ערגיעביגסטען געווין אויס דיעזען זעלטענע אַבענטייער צו שעפּפֿען. זיא פֿערקויפֿטען דען רייזענדען אַללעס פֿיר טהייערעס געלד אונד דיאיעניגען אין דער נעהע שבתי'ס ליעסען זיך האָך בעצאַהלען, ווען זיא נור דאַס גערינגס-טע פֿיר דען איינלאַס צו שבתי בייאגעטראַגען האַטטען. דאַהער קאַמען פֿאָן דען דאָרטיגען בעאַמטען וועניג קלאַגען איבער דאַס פֿערהאַלטען דעס געפֿאַנ-גענען אַן דען סולטאַן.

שבתי צבי ווארדע דאָרט אַלס געטטליכעס וועזען פֿערעהרט יאַ זעלבסט ביים איינטריטטע אין פֿאַסט יעדער סינאַגאָגע ווארדען דיא בוכשטאַבען ש"צ אונד דער פּזאַלם 91, וועלכער אויף איהן בעצוג האַבען זאָללטע זיכטבאַר, אונד וויא לייכטגלייביג זיא אין פֿיעלען זאָגאַר אַנזעהנליכען געמיינדען וואַרען צייגט אונז פֿאָלגענדעס: פֿאָן זיינען איהם אַנגעבענדען פֿאַנאַטיקערן ווארדע אים נאַמען דער ראַבבינען צו ירוזאַלעם נאַך אַמסטערדאַם בעריכטעט, דאַס זיא נעמליך אין איהרער זאַכע געוויס זיין מעגען' דיא ערלעזונג; זייא זאָ נאַהע אַלס פֿאָר דער טהירע; נאַכדעם אַללע געוועססער אַלס טינטע אונד היממ-לען צו פּאַפּיער ראָללען, אונד דיא ערדע דער וועלט צו פֿעדערן ניכט הינריי-כען, דיא פֿיעלען וואונדער אונד טהאַטקרעפֿטע שבתי'ס צו בעשרייבען. אונד אַם זעלבען אַבענד ווארדען אַללע פֿענסטער דער איזראַעליטען צו אַמסטער-דאַם בעלייכטעט, אונד יובעל אונד פֿריידע וואַר אין אַללען הייזערן געפֿונ-דען. יעטצט וואַר אַללעס אין געשפּאַננטער ערוואַרטונג, דען פּראָפֿעטען אליהו באַלד אַנקאָממען צו זעהען, וויל ער וויא בעקאַננט פֿאָר דער אַנקונפֿט משיח'ס זיך צייגען מוס, אונד דאַ דאַס פֿאָלק שפּעטער אונגעדולדיג ווארדע, זאָ ליעס איהם זאַגען דאַס אליהו הנביא זיך ווירקליך שאָן צו צייגען בעגיננט; ער פֿאָן זעהר וועניגען נאָך געקאַננט זיין. דיעזע וואָרטע בראַכטען

באַלד דען גלויבען אָדער בעססער אַבערגלויבען אין פֿיעלע הײַזער דאַס מאַן יעדען אַנקאָממענדען אויס דער פֿרעמדע גראָססע פיעטעט אונד ערגעבענהײַט בעלײַגען מוס, ווײַל עס לײַכֿט אליהו זיין קאַן אונד זאָ וואורדע שטעטס אין בעכֿער ווײַן פֿאָלל געפֿיללט פֿאָן דעם יעדער גאַסט צו טרינקען בעקאַם, אונד וויעדער נאַכֿגעפֿיללט וואורדע. אָפֿט אַבער וואָללטען פֿיעלע בעמערקט האַבען, דאַס דער ווײַן פֿאָן זיך זעלבסט אויס דעם בעכֿער געשוואונדען וואַר.

ווײַל וויר עבען פֿאָן אליהו'ס צו ערוואַרטענדע אַנקונפֿט ערוועהנטען, וואָללען וויר אונזערעם געעהרטען לעזער ניכֿט פֿאָרענטהאַלטען דען פּיפּיגען בעגענשטרייך, וועלכֿען מיינסט אונזער העלד שבתי צו זמירנאַ בעגאַנגען.

אין רײַכֿער מאַן אַברהם גוטיערע, וועלכֿער אום דיעזע צײַט צו זמירנאַ לעבטע, לאַדעטע דען משיח שבתי צור בעשנײַדונג זײַנעס זאָהנעס אײַן (לברית מילה), מאַן פֿאָללענדעטע דאַס געבעט אונד דער חזן שריע לויט נאַך געברויך (קוואַטער) סנדק! דאַ ערהאָב זיך שבתי אונד שפּראַך: מײַנע קינדער נור נאָך אײַנע קלײַנע ווײַלע אײַנהאַלטען! נאַך בײַנאַהע אײַנער שטונדע ליעס ער ערסט דיא בעשנײַדונג פֿאָללציעהען אונד גאַב שפּעטער אַן; עס ווערע היער איבער דיא גאַנצע צײַט אליהו הנביא געגענווערטיג געוועזען אונד דיא רײַהע זײַנער איהן בעגלײַטענדען גײַסטער וואַרען אימער נאַך אונד נאַך אַנגעקאָממען, דאַהער ער זאָלאַנגע וואַרטען ליעס, ביז דער לעצטע פֿאָם געפֿאָלגע אויך צוגעגען וואַר.

בײַם גאַסטמאַהלע וועלכֿעס אײַן געוויססער שלמה קרעמאָנאַ צו זמירנאַ מאַכֿטע, זאָללען פֿיעלע וועהרענד דער מאַהלצײַט (וואָ זיא וואָהל רעכֿט בענעבעלט פֿאָם ווײַנע וואַרען) אליהו ווירקליך געזעהען האַבען אַלס ער אימער קאַם אונד וויעדער פֿערשוואַנד. אין קאָנסטאַנטינאָפּעל זאָלל ער צו מעהרערען איזראַעליטען אין טירקישער קלײַדונג געקלײַדעט אינס הויז געקאָממען זיין אונד איהנען דאַס אַבשערען דעם באַרטעס אונד הויפּטהאַארעס אויף דאַס שטרענגסטע פֿערבאָטהען האַבען.

אונד זאָ שטיעג נאָך אימער טאַג פֿיר טאַג דאַס אַנזעהען אונד דער גלויבע אַן שבתי טראָטץ דעם ער נאָך אים געפֿענגניססע וואַר. ער בעקאַם פֿאָן דען גרעסטען מענערן פֿלײַסיגע בעזוכֿע, אונטער דיעזען וואַרען האָכֿגעלעהרטע אונד בעריהמטע ראַבבינען, זאָ אָפֿט מאַן צו שבתי קאַם פֿאַנד מאַן איהן מיט אײַנעם ספֿר תורה אין הענדען אונד אײַגענע קאַבבאַליסטישע געבעטע מיט אײַגענטהימליכֿען מעלאָדיען אין פֿערקלערטער שטעללונג הערזאַגען. אײַנעס טאַגעס אַבער בעזוכֿטע איהן דער בעריהמטע ר׳ נחמי׳ כהן אויס פּאָלען, דער אין דער קאַבבאַלאַ גראָססע טיכֿטיגקײַט בעזאַס, קוים אַבער האַטטע ער מיט שבתי אײַניגע וואָרטע אין בעטרעפֿף דער וויכֿטיגקײַט דער קאַבבאַלאַ געשפּראָכֿען, אַלס ער שאָן דען אונוויססענדען ערצבעטריגער ערקאַננטע. ער ליעס דיא אומשטעהענדען אַבטרעטען אונד בעגאַן מיט שבתי אײַן ערנסטליכֿעס אונד ערמאַהנענדעס וואָרט איבער זײַנע בעזע אומטריעבע צו שפּרעכֿען, דיעזער אַבער ערוויעדערטע אויף גרעבליכֿסטע ווײַזע אונד דראָהטע ר׳ נחמי׳ מיט דען חרם, עס קאַם צו אײַנעם העפֿטיגען שטרײַט אונטער איהנען אונד דער געלעהרטע גאַסט וואורדע ענדליך ניכֿט נור פֿאָן שבתי, זאָנדערן פֿאָן אַללען דאָרט נאַכֿהער הערבײַגעקאָממענען אויפֿ׳ס דערבסטע אונד עמפֿפֿינדליכֿסטע בעלײַדיגט אונד אַלס קעטצער ערקלערט, יעטצט אַבער וואַר אויך ר׳ נחמי׳ אויף ניכֿטס מעהר

בעדאַכֿט, אַלס וויא ער דיעזען עלענדען בעטריגער, אַלס ראַכֿע פֿיר דיא איהם צוגעפֿיגטע בעשימפֿפֿונג ענטלאַרפֿען קאָננטע. צו דיעזעם בעהופֿע מאַכֿטע ער זיך איילענד אויף דיא רייזע נאַך אַדריאַנאָפעל אונד בענאַכֿריכֿטיגטע דיא הֶהערען בעאַמטען דעס סולטאַן, פֿאָן אַללעם דעם וואַס ביזהער מיט שבתי פֿאָרגעגאַנגען וואַר אונד וואַס נאָך יעטצט אין זיינעם געפֿענגניססע איממערפֿאָרט צום נאַכֿטהיילע דעס שטאַאַטעס געבריטהעט אונד נאַכֿגעזאָננען ווירד. עס וואורדע צוגלייך אום דען חכם, דען ראַבבינער דער געמיינדע צו אַדריאַנאָפעל געשיקט, וועלכֿער אויך קלוג גענוג וואַר מיט ר' נחמי' איבעראיינצושטיממען.

מאַן צעגערטע אויך ניכֿט לענגער מעהר אונד בעריכֿטעטע דען סולטאַן גענויא פֿאָן שבתי'ס בעזען אומטריעבען נאָך אים געפֿענגניססע. דער סולטאַן ליעס איהן צוגלייך צו זיך האָלען, שבתי וואַר אַבער ביים אַנבליקע דעס סולטאַן זאָ ענטזעטצט, דאַס איהם דיא שפראַכֿע ניכֿט צו געבאָטה מעהר געשטאַנדען, פֿאָן דער ער אין פֿיעלען זינאַגאָגען זאָ פֿיעל געברויך צו מאַכֿען זיך ניא ענטבלעדעטע. ער וואורדע פֿאָם קאַיזער אין טירקישער שפראַכֿע אַנגעשפראָכֿען, ער באַט אַבער צוגלייך מאַן וואָללע איהם איינען דאָלמעטשער שטעללען, דאַמיט ער זיך זאָ רעכֿטפֿערטיגע, עס וואורדע יעטצט הערבייגעהאָלט דער אַרצט ר' משה בן רפֿאל, איין שפרעסלינג דעס דון יצחק אַבאַרבאַנעלס. אויף אַללען פֿראַגען גאַב שבתי איממער צווידייטיגע דונקלע אַנטוואָרט, היעראויף אַבער ליעס זיך דער קאַיזער ניכֿט צופֿריעדען אונד פֿערלאַנגטע דאַס שבתי איהם פֿאָן זיינער וואונדערקראַפֿט בעווייזע ליעפֿערן מעגע. ער ווערע צב"ט געזאָננען איהן יעטצט ענטקליידען צו לאַססען, אויפֿהענגען אונד פֿאָן איינען זיינער באָגענשיטצען דריי פֿערגיפֿטעטע פפֿיילען אויף איהן אַבשיעססען צו לאַססען, זאָללטע ער דאַן נאָך אַם לעבען בלייבען, זאָ זייא ער דער פֿערהייססענע משיח אונד זעלבסט דער סולטאַן וויללע איהם פֿאָלגען אונד זיינען גלויבען אַננעהמען. אַלס דער דאָלמעטשער דאַס פֿאָרהאַבען דען סולטאַנס איהם קונד מאַכֿטע, דאַ פֿינג שבתי צוגלייך זיינע שוואַרצע מאַסקע אַבצולעגען אונד לעגטע זיין געשטעהנדניס גאַנץ אַב אונד שפראַך: איך בין נור איין געוועהנליכֿער יודע אונד בין אַן אַללעם דעם ניכֿט שולד. אויף מיט דיעזער אַנטוואָרט בעגניגטע זיך דער סולטאַן ניכֿט אונד גאַב איהם צו פֿערשטעהען דאַס ער אַללענפֿאַללס צור שטראַפֿע זיינער עלענדען שטרייכֿע אונד אויפֿריהרעריטען (?) מוטטריעבע נאָך הייטע אויף איין פפֿאַהל דער ביים איינגאַנגע אין דאַס סעראַיל שטעהט, אויפֿגעשפיסט אָדער געהאָנגען ווערדע מיססע, יעדאָך דאַס איינע קאָננטע איהן נאָך רעטטען, זאָ ער איין טירקע ווירד אונד דען מאָהאַממעדאַנישען גלויבען אַננעהמען זאָללטע. —

נון קראָך דיא שלאַנגע אויס איהרעם שלופֿווינקעל גאַנץ הערפֿאָר אונד צייגטע איהרען גיפֿטיגען גייפֿער. שבתי בעגאַנן נון שוויזענד צו שטאַממעלן אונד נאַהם צוגלייך דעם איהם נאַהע שטעהענדען האָפֿדיענער דעס קאַיזערס דען טורבאַן אַב, זעטצטע זיך זעלבען אויף אַלס צייכֿען דער בעקעהרונג צום טירקען גלויבען.

דיעזעס וואַר דאַס ענדע דיעזעס פֿערברעכֿערס בעזעוויכֿטעס, ער וואָללטע תשעה באב צום פֿייער אונד פֿעסטטאַגע ערהעבען אונד מאַכֿטע יעטצט ווייט אונד ברייט דיא פֿעסטטאַגע דעם טרויערטאַגע תשעה באב גלייך, וויא פֿיעל עלענד אונד יאַמער אונגלויבע אונד אַבערגלויבע, האַט דיעזער מענש געשטיפֿטעט ?

אונד יעטצט ערסט בעגאַנן נאָטה אונד ליידען אונטער פּיעלען הייזערן אין איזראַעל איהרען וואָהנזיטץ איינצונעהמען אונד וואַס נאָך מעהר פּאָן אויסען וואַרען זיא דער גראָססטען פערפאָלגונג פּרייזגעגעבען, אונבערטיגע טירקישע בו-בען האַטטען קיינע שייע דען ערגרויטען אַלטען יודען צו מיסהאַנדעלן אונד צו פערפאָלגען, זאָ, דאַס זאָוואָהל אין דער גראָססטען געמיינדע צו זמירנאַ אַלס אין איינזיגע שטעדטע קיין יודע וואַגטע אונטער טירקען צו געהען, דאַ ער פאַסט זיינעס לעבענס ניכט זיכער וואַר אונד ווער מאָכטע נון ניכט גלויבען דאַס יעצט מיט דיעזעם פאַלל שבתי דאַס צוטרויען צו איהם גענצליך אויפהאָרטע אונד מיסטרויען אונד פעראַכטונג, וויא פלוך אונד שימפף זיינע שטעטע געביהרליך איינגענאָממען האַבען, אַבער ליידער וואַר דעם ניכט זאָ; דען דיעזע הידראַ האַטטע נאָך איממער קאָפּפע גענוג, שבתי וואוסטע דורך זיינע שמייכעלייא, וועלכער בעזאָנדערס דער טירקע ניא אַבהאָלד איזט, דען סולטאַן זאָ ווייט צו ברינגען דאַס ער איהן מיט בעזאָנדערער אויסצייכנונג בעהאַנדעלטע, איהן אַגאַ אוהאַמעד עפפענדי נאַננטע אונד צום ראַנגע איינעס קאַפּיטשי באַשי ערהאָב. דיעזעס וואַר ווידער איין אויטרייבענדער נעהרשטאָף פיר זיינע איהם נאָך אי-ונר אַנהענגליך געבליבענע פּאַרטייא אונטער דענען נתן בניאמין אונד דער ברו-דער שבתי'ס דיא הויפטראָללען שפּיעלטען. זיא זאַהען איבעראַלל דער איינונג געל-טונג צו פערשאַפפען דאַס שבתי ניכט דערזעלבע מעהר איזט דער צום איזלאַם איבערגעגאַנגען, פּיעלמעהר זאָלל ער מיט דעם פּראָפעטען אליהו אין הימעל געפאַהרען זיין אונד דאַס דער איבערטריטט דיעזעס היער שיינענדען שבתי דער בלאָזע גייסט דעסזעלבען ווערע אונד עס איזט מיט דער משיח'ס צייט בע-דינגט דאַס פריער פיעל איזראַעליטען אונד דער שאַטטען אָדער דער בלאָזע גייסט דעס משיח זיך צו איינעם אַנדערען גלויבען בעקעננען איסטע. אונד זאָ זינד אויך ווירקליך פּיעלע הונדערט איזראַעליטען מאַהאָמעדאַנער געוואָרדען! אונד דיא פערווירונגען אין פּיעלען בעדייטענדען געמיינדען וואַרען אויפ'ס העכסטע געשטייגען. יעצט זאַהען זיך ווידער פּיעלע אַנזעהנליכע ראַבבינען גע-נאָטהיגט איבער שבתי אונד זיינע אַנהענגער דען חרם אויסצוספּרעכען אונד מיטטעלס בייסטאַנד האָהער בעאַמטען דען סולטאַן צו בעוועגען דען נייען גייסט לינג בעססער צו בעוואַכען אונד איהם צו מיסטרויען, דיעזעס געשאַה אויך באַלד, שבתי וואורדע אין איין הויס אַן דער וואַססערזייטע צו קאָנסטאַנטינאָפּעל גע-זעטצט. אונד ווען ער ניכט דאָרט מיט שטרענגער מיליטערישען בעוואַכונג אומ-געבען געוועזען ווערע, זאָ העטטע דאַס שפּיעל ווידער נייא בעגאָננען: דען פּי-לע וואָלטען שאָן ווידער צו איהם דיא וואַללפאַהרטען אונטערנעהמען. שבתי וואורדע אַבער נאַכהער נאַך בעלגראַד געפיהרט אונד דאָרט זאָלל ער אַם פער-זעהנונגסטאַגע אַן איינער העפטיגען קאָליק אים יאַהרע 1677 געשטאָרבען זיין: יעדאָך דער גלויבע אַן שבתי לבי אונד אַן זיינע וואונדערטהאַטען וואַר לאַנ-גע נאָך ניכט אויסגעשטאָרבען, יאַ ליידער פּיעלע טיכטיגע שריפטגעלעהרטען זאָללען אויך איממער צו זיינער פאַהנע געשוואָרען האַבען, אונד ווען אויך דיא אַנ-קלאַגע געגען דען גראָססען רבי יונתן אייבעשיטץ, דאַס ער נעמליך אויך צו דע-זאָגענאַנטען סבתן (דורך דיעזען נאַמען וואורדע דיא פּאַרטייא שבתי לבי'ס בע-צייכנעט) געהאָרטע יעדען גרונד אונד באָדען, ענטבעהרט זאָ וואַרען עס דע-ך פּיעלע ראַבבינען וועלכע מיט רעכט דיעזע בעשולדיגונג פערדיכטען אונד ...

אַמָן לֵיידער האָט זאָלען היער אונד דאַ אין דער טירקייא, פּאָלען, איטאַליע אונד אין אַנדערען לענדערן מעהרערע נאָך דען אידען אונד גרונדזעטצלען טבתי צבי'ס האלדיגען אונד איהנען נאַכלעבען, זאָ בעוועהרט זיך אויך היערביי דער שפרוך דעס ווייזעסטען אַללער מענשען: בעססער ווייזהייט אַלס קריעגסוואַפ־פען דאָך איין זינדער פערדירבט פיעל גוטע (קהלת) פערנער געה' הינוועג פאָן טהאָריכטען מענשען, זאָנסט לערנסט דוא ניאמער דיא ליפּפען דער ער־קעננטניס קעננען. (משלי)

הייל אונז וועננ וויר פעסט אונד אָהנע וואַנקען דען גלויבען אונזערער פע־טער היטען אונד וואַרען, גאָטטעס ריינע הייליגע לעהרע אַלס דיא אייניגע קוועללע אונזערעס הייליעס אונד אונזערער גראָסטען גליקזעליגקייט אונד טראָס־טעס בעטראַכטען. עס געהען דאַן אונז דיא וואָרטע דעס הייליגען פּזאַלמ־סטען אין ערפיללונג:

האָב טויזענד דיר נור זייטע פאַללען אונד מיריאַדען נור רעכטען;, דיר נאַהט קיין אונפאַלל זיך. דוא טויעסט נור מיט דיינען אויגען דיא שטראַפע דיא דען פרעפלער טריפפט, דען דוא האַסט דיין פערטרויען אויף גאָטט אויף דע האָכסטען דיינע לופערזיכט. (תהלים לא)

אָפט מיזט אונז העלל, דיין וועג פערבאָרגען
דיין לאַטה מיזט דעננאָך וואונדערבאַר;
דער אויסגאַנג דיינער וויזען זאָרגען
ערהעללט, וואַס אונבעגרייפליך וואַר
וואַס דוא פאָלפיהרעסט, דאַס בעשטעהט!
וואַס דיר ווידערזעטלט, פערגעהט!

